

HAVEL VAROVAL OBAMU PŘED RUSY VČAS

PĚT LET PO OTEVŘENÉM DOPISE PREZIDENTOVI USA JE JASNÉ, ŽE ZÁPAD MÁ POSLEDNÍ PŘÍLEŽITOST. JINAK SE BUDE NA JALTU 2014 VZPOMÍNAT STEJNĚ JAKO NA JALTU 1945.

HN
23. 7.
2014

Alexandr
Vondra

V červenci 2009 jsem patřil mezi autory Otevřeného dopisu Obamové administrativě ze střední a východní Evropy. S pětiletým odstupem bych na tomto veřejném vzkazu, v kterém jsme prezidenta Obamu upozorňovali, ať nepouští náš region ze zřetele, a mezi jehož další signatáře patřili kromě dalších osobností také Václav Havel a Lech Walesa, nezměnil ani slovo.

Náš dopis poukazyval na dva základní problémy. Za prvé že američtí politici mají možná dojem, že proces ukotvování středoevropských a východoevropských zemí na Západě je splněnou misí, avšak bližší pohled ukazuje, že realita je přinejlepším nejistá. Varovali jsme, že bude-li NATO působit nerozhodně, mohly by Spojené státy ztratit v regionu podporu. Psali jsme, že nejistota v oblasti společných obranných závazků může podkopat proatlantickou orientaci středoevropských elit. Za druhé jsme poukázali na asertivní politiku Ruska za Putinova režimu: „Rusko je znovu na scéně jako revizionistická mocnost sledující agendu devatenáctého století metodami a taktikou století jednadvacátého.“ upozorňovali jsme před pěti lety.

Reakce na náš dopis dosáhly v roce 2009 v Bruselu i ve Washingtonu stupně hysterie. Například Pokrokové společenství socialistů a demokratů v Evropském parlamentu označilo signatáře za „svárliivé neokonzervativce“, které svádí na scesti „obsese ruské hrozby“. Ve Washingtonu jsem měl zase možnost setkat se

s Michaelem McFaul, poradcem prezidenta Obamy a hlavním architektem politiky resetu. McFaul se ve své kanceláři v Bílém domě rozrušil a obvinil nás z „rusofobie“. Obecně řečeno: naše argumenty nepadly na úrodnou půdu. V září 2009 zatelefonoval prezident Obama do Varšavy a do Prahy a informoval vedoucí představitele obou zemí o změně amerických plánů protiraketové obrany. Češi v novém systému zcela ztratili místo, Poláci nedostali žádnou záruku v oblasti jeho financování. Převažila získala politika resetu a obecná víra v preferenci měkké síly.

Od roku 2009 uplynulo pět let. Člověk může snadno dospět k závěru, že politika resetu byla nezdarem. Dokonce i McFaul, který byl od prosince 2011 do února 2014 velvyslancem USA v Rusku, to letos v březnu přiznal ve svém dopise bruselskému fóru německého Marshallova fondu. Rusko anektovalo Krym a použilo přítom stejnou rétoriku, jakou předtím použilo při zásahu v Gruzii a na obranu sféry vlivu za svými hranicemi.

V důsledku toho je Ukrajina s Ruskem de facto ve válečném stavu. Umění ruské propagandy dosáhlo goebbelsovských proporcí – a v mnoha evropských metropolích se tato show setkává s úspěchem. Ruské špiónážní a zpravodajské služby jsou na Západě aktivnější než kdykoliv dříve a téměř každý týden od nich unikají soukromé telefonáty mezi americkými a evropskými politiky i mezi Evropany samotnými. Cíl je zřejmý – vyvolávat na Západě stále více neshod.

“

Před pěti lety jsme v otevřeném dopise prezidenta Obamu upozornili na asertivní politiku Ruska za Putinova režimu. Naše varování se naplnilo, Ukrajina je s Ruskem de facto ve válečném stavu.

„Rozděl a panuj“, tak vypadá ruská reakce na pomocnou ruku Západu a reset.

Minulost by se neměla resetovat ani zapomínat. Měla by být ponaučením, díky němuž se dozvíme víc o přítomnosti i budoucnosti. Během letošní krymské krize mě silně zaujalo, jak prezident Obama i německá kancléřka Merkelová emotivně charakterizovali Vladimira Putina jako muže 19. století. Ti, kdo znají dějiny, si vzpomenou, jak prezident Franklin D. Roosevelt označil po jaltské konferenci v roce 1945 mužem 19. století Josifa Stalina. Rooseveltova změna názoru bohužel přišla příliš pozdě. Nenaslouchal Averellu Harrimanovi dostatečně pozorně v době, kdy se ještě dalo něco změnit. Východní Evropa byla téměř zcela ztracena.

Všechny naše argumenty a doporučení, které jsme v dopise akcentovali, platí i po pěti letech. Čas ukázal, že jsme měli pravdu. Ba co víc, některá naše negativní proroctví se naplnila. Letošní volby do Evropského parlamentu potvrdily riziko silícího nacionalismu v Evropě a některá prohlášení nové generace politiků, kteří inklinují k reálpolitice v Praze, Bratislavě, Budapešti nebo i ve Varšavě, ukázala, že ani v těchto částech Evropy by se proatlantický postoj neměl pokládat za samozřejmou věc. Co tedy dodat? Snad varování: Západě, probud se, prosím! Toto je poslední příležitost. Jinak se bude na Jaltu 2014 vzpomínat od Varšavy po Kyjev stejně intenzivně jako na Jaltu 1945.

Autor je bývalý ministr obrany ČR